

Flinterdunne grenzen

Linda Polman

De grens tussen oorlog en vrede in Europa is dunner dan we denken, schreef Caroline Gruyters in *NRC*.¹ Dat was rond Europadag (9 mei), als we elk jaar vieren dat er in de EU nooit oorlog was en ook nooit meer zal komen. Hoewel... op diezelfde Europadag, middenin het verlichte, rationele Europa, draaiden Franse en Britse vissersboten dreigend rondjes om elkaar heen in de baai van Jersey. Het ging erom wie post-Brexit waar zijn netten mag uitgooien. Het conflict was razendsnel geëscaleerd: Engeland verscheurde een oud verdrag, waarop Frankrijk meteen dreigde Jersey af te zullen sluiten van de onderzeese Franse elektriciteitskabel. Waarop de Britten zeiden dat de Fransen op het randje van een oorlogsverklaring balanceerden. Op Europadag was *gunboat diplomacy* zodoende trending op Twitter en media aan beide kanten van het Kanaal trokken maar vast de vergelijking met de nazi's. Anglo-Franse oorlogen zijn er altijd geweest en de rest van Europa kijkt gniffelend toe.

Overkokende emoties in Oost-Europa wuiven we weg als 'iets uit een James Bond-scenario'. De laatste episode speelt zich af rondom twee piepkleine Tsjechische dorpen: Vlachovice met 1500 inwoners en Vrbetice met een handjevol huisjes en een karrenspoor. Tussen beide bevond zich altijd een geheimzinnig terrein dat was omringd door prikkeldraad en borden 'streng verboden toegang'. Daar vond in 2014 een explosie plaats die boeren in de wijde omgeving letterlijk tegen de grond sloeg. Sindsdien zegt de Tsjechische regering te weten dat er wapens voor het Oekraïense staatsleger en raketbrandstof voor NAVO-troepen lagen opgeslagen, en dat het

geheime Russische sabotage- en moordcommando Unit 29155 die heeft laten ontploffen.

Sinds de Tsjechische beschuldiging werden zowat honderd Russische en Tsjechische diplomaten over en weer naar huis gestuurd. In de laatste twee jaar waren al ruim 600 diplomaten over en weer uitgezet – meer dan in de laatste twintig jaar van de Koude Oorlog. Allemaal in vergelding voor Russische spionage en sabotage. De relaties tussen Tsjechië en Moskou verkilden tot onder het minpunt, maar die tussen Tsjechië en Europa raakten ook onderkoeld. Nu zouden de EU en de NAVO aan bod zijn, maar Europa is verdeeld: sommige lidstaten willen hard terugslaan, andere houden Rusland liever te vriend. Slechts vijf Europese landen schaarden zich achter Tsjechië.

Rusland kijkt tevreden toe en rekt de grenzen tussen oorlog en vrede de volgende keer weer een stukje verder op om te kijken hoe de Europese landen *dán* reageren. Is dit oorlog, of vrede?

Bij Zuid-Europa kun je je hetzelfde afvragen. In de Middellandse Zee stomen nu eens Turkse, dan weer Griekse marineschepen op in een dispuut over een olie- en gasrijk zeegebied dat beide landen claimen. In april stoomden Turkse marineschepen op naar het betwiste gebied om een Grieks marinefregat en een Frans 'onderzoeksschip' dat het begeleidde, te verjagen. Een paar maanden eerder was het Griekse leger in opperste staat van paraatheid gebracht om een Turks 'onderzoeksschip' uit datzelfde gebied te verjagen.

Is het oorlog of vrede in Europa? De grens moet in elk geval niet veel dunner worden. ■

¹ Caroline Gruyters, 'De grens tussen oorlog en vrede in Europa is dunner dan we denken', *NRC*, 7 mei 2021.

